

Viską galime, kai sutariame

Trečiąjį gegužės šeštadienį Vilniaus Luikiškių aikštėje iškilmingai atidengtas ir knygino A.Keinos pašventintas paminklinis akmuo, kuriamo iškaltas tokis užrašas: "Šioje aikštėje bus jam žintas Nežinomojo Partizano ir kovotojo dėl Lietuvos laisvės atminimas. 1995m. gegužės 20d."

Savanorių orkestro vedama partizanų, jų ryšininkų bei rėmėjų, politinių kalinių ir tremtinių kolona, atžygiavusi po pamal-

Nežinomojo Partizano paminklinio akmens šventinimo iškilmų akimirkos.

Vilnius, 1995 05 20

Autoriaus nuotraukos

dū iš Gedimino aikštės iki buvusio KGB pastato, susiliejo su vilniečių minia.

Pirmasis i susirinkusius kreipėsi Vilniaus meras A. Vidūnas. Kauno miesto tarybos narys, buvęs partizanas, mokytojas A. Dručkus jaudinamai kalbėjo apie partizaninių karų ir jo reikšmę atkovoju nepriklausomybę.

Seimo Opozicijos vadovas prof. V. Landsbergis pažymėjo, kad nepriklausomybės kovų Nežinomojo kareivio palaikų buvo stropiai išskoma visoje Lietuvoje. Jie buvo atvežti į Kauno Karo muziejaus sodeli net iš Latvijos, o dabar "Nežinomojo partizano kapų daugybė visoje Lietuvoje, viša Lietuvos žemė pilna nežinomų Lietuvos karių kapų". Profesorius teigė, kad toje ne gailestingoje kovoje partizanus lydėjo "nuoširdi dvasia ir tikėjimas" Tėvynės išsilaisvinimui. "Ta dvasia išliko partizanų maldoje, dainose, dienoraščiuose. Jų aškūs politinis protas ir valia pasireiškė Lietuvos laisvės kovos sajūdžio Tarybos 1949m. vasario 16 dienos Deklaracijoje. Tai ipareigojimas mums, ir jis buvo įvykdytas, susidarius naujoms galimybėms kitokiomis prie monėmis, bet taip pat tvirtu daugybės žmonių pasiryžimu ir apsisprendimui. Tai buvo Kovo 11-oji, kurią reikėjo apginti Sausio 13-ąją", - kalbėjo prof. V. Landsbergis.

Nors partizanų priesakas "apginti valstybę, atkurti demokratinę Lietuvą" įvykdytas, tačiau "atkurti teisingą Lietuvą" dar nesiseka. Mes viską galime padaryti ir padarome, kai nutariame ir sutariame. Kai išlydėjome paskutinį okupacinių kariuome-

nés kareivį, susirinkome Nepriklausomybės aikštėje rugpjūčio 1d. ir taip pat nutarėme, kad bus Vilniuje ir Nepriklausomybės paminklas. Dabar pašventintas akmuo. Paminklas čia iškils, kai miesto valdžia, Lietuvos menininkai ir visuomenė nutars, koks turi būti tas paminklas", - tešė kalbėtojas, baigdamas savo žodį mintimi, kad tada jau nebėbus "nepasitenkinimo, kad mes pagerbiame Lietuvos kovotojus-partizanus, nežinomus ir nenugalėtus partizanus - Lietuvos kareivius".

Po to Operos ir baletų teatre įvyko didelis koncertas "Laisvės amžinai ugnis", skirtas Lietuvos pasipriešinimo okupacijai 50-osioms metinėms paminėti.

Renginį organizavo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrija, konservatorių artistų klubas ir Vilniaus miesto savivaldybės Kultūros ir meno skyrius.

Kilnu ir gražu, kai šitaip pagerbiamas kovojo už laisvę partizanų atminimas, tačiau vien tik visuomenės ir savivaldybių valdžios dėmesio nepakanka. Apie tai gerokai apkurtusiam Seimui ne kartą skebė politinių kalinių ir tremtinių organizacijos. Gegužės 10 d. Seimo narys A. Endriukaitis užregistruavo Seimo nutarimo projektą "Dėl Lietuvos laisvės kovos sajūdžio išvertinimo", kuriuo siūloma pripažinti valstybės teisės dokumentu ir iškilmingai paskelbtį 1949m. vasario 16d. Lietuvos laisvės kovos sajūdžio Tarybos priimtą Deklaraciją (abu dokumentai patiekiami šiame laikraščio numeryje).

Šiu dokumentų svarstymas Seime yra

išskirtinės svarbos. Neišvengiamai išryškės Tautos atstovų požiūris į vieną skaudžiausią Tautos kovų ir kančių istorijos tarpsnių. Tai dar vienas labai suvėluotas mėginimas atitaisyti didžiulę pirmojo atgimimo Lietuvos Parlamento moralinę skolą Tėvynės istorijai.

Tarpautinės teisės praktikos požiūriu neįmanoma suvokti, o tuo labiau pateisinti Lietuvos išstatymų leidžiamosios valdžios delsimo išvertinti nuosekliausią ir nenugalėtų Nepriklausomybės kovojo kovos ir aukų. Visose načistinė okupaciją patyrusiose šalyse ši problema seniai išspresta, o lenkai pripažista tėvynės kariniai Armijos krajovos kovotojus, kurie grūmėsi su rudoju ir raudonuoju okupantu. Ypatingas AK vaidmuo Lietuvos, vykdant terorą ir represijas, čia neaptariamas.

Nedaug téra vilčių, kad dabartinės sudėties Seimas pąjėgtų teisingai išvertinti pasipriešinimo kovą. Nemaža jo narių serga sovietmečio nostalgija. Tačiau pats tokio nutarimo projekto pateikimas Seimui jau savaime yra itin svarbus Atgimimo istorijos faktas. Ignoruoti Tėvynės istoriją, tyčiotis iš jos, kaip ir delsti atkurti istorinį teisingumą, neleistina. Tokia politika Tautos atžvilgiu nusikalsta. Turi būti nubrėžta riba tarp laisvės kovos ir okupanto represijų, tarp teisingumo ir nusikaltimo.

LLKS Tarybos Deklaracija yra vienas reikšmingiausių Tėvynės kovų istorijos dokumentų. Jis liudija buvus organizuotą jėgą, nuosekliai siekusią apginti nepriklausomybę, atkurti valstybę su visomis valdžios institucijomis.

Kruvinaisiais represijų metais LLKS vienintelis reiškėte teisėtą konstitucinę lietuvių tautos valią ir, vadinas, buvo vienintelė teisėta valdžia Lietuvoje.

Deklaraciją pasirašė septynių partizanų apygardų vadai ir atstovai. Šis faktas rodo, kad visas kraštas buvo apimtas kovos, kad visa tauta priešinosi atejünams.

Didžiosios Vakarų valstybės tada dar nebuvo bolševizmo grėsmės, ir iškovotos taikos rūpesčiai nustelbė Baltijos šalių pagalbos šauksmą. Vakarų demokratija nei tada nepajėgė, nei dabar nepajėgia apginti pavergtų, negausių tautų teisių į apsisprendimą gyventi nepriklausomai ir patiemis kelti krašto gerovę. Didvyriška čečėnų tautos kova tai akivaizdžiai liudija.

Partizanų kovos atminimo renginiai vertintini ir kaip tos kovos tėsinys dabartinėmis sąlygomis.

Edmundas SIMANAITIS

Rengia žurnalistas
Česlovas IŠKAUSKAS

Savaitė Seime ir Vyriausybėje

Gegužė- mugų metas. Jų būna įvairių. Štai Vilniaus Sporto rūmuose į pabaigą artėja didelė prekybos mugė. Nesibaigianti mugė Gariūnuose. Tuštybės mugė Seime.

Trečiadienį Lietuvos Seimo valdybos iniciatyva sušauktas posėdis, kuriame buvo diskutuojama dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turta. Istatymo pataisų ir papildymų. Šis klausimas visuomenę jaudina jau nuo Nepriklausomybės atkūrimo dienų. Apstu įvairių pažeidimų. Paprastai jų autorai, lengvatinėmis sąlygomis privatizavę puiķius butus, pusvelčiui susipirkę įmones ir pastatus, ir toliau tiesia rankas į išlikusį turta. Tuo tarpu paprastas žmogelis niekaip negali atgauti jam priklausiusios žemės.

■ Seime svarstytas Baudžiamojo kodekso 138 straipsnis, turintis užtikrinti atsakomybę už piliečių gyvenimo slaptumo pažeidimus. Kaip žinome, pareigūnai, prisdengę būtinumu surinkti informaciją tardymui, pasiklauso privačių pokalbių įrengia sekimo aparatūrą, renka žinias, kurios paskui patenka viešumon.

Pagal minėtajį straipsnį už slaptumo pažeidimus numatyta bausmė iki 1 metų, pataisos darbu - iki dvejų metų arba bauda. Tai įvelni atsakomybę, kurios skyrimą apsunkina tai, kad pareigūnas teigia vykdęs viršininkų pavedimus, o šie remiasi miglotais įstatymais ir t.t.

■ Seimo pirmininko pavaduotojas J. Bernatonis pareiškė, kad Seimas yra ratifikavę Europos žmogaus teisių konvenciją, todėl žmogaus privatus gyvenimą taip pat turi ribotis su slaptumo reikalavimais. Kol Lietuvos ne nera asmens apsaugos įstatymo, atsakomybės už operatyvinės veiklos taiskylių pažeidimus, pareigūnų nusikalstama veikla, sekant žmogaus privatumą gyvenimą, lieka neįvertinta. Prisiminkime buvusio Lietuvos banko vadovo R. Visokavičiaus sekimo procedūrą: net saugumo institucijos teigė nieko nežinojusios apie jo kabinečio įrengtą pasiklausymo aparatūrą. Kaltų nebuvovo, o tai skatina įvairias struktūras toliau plėsti savo amoralų "biznjų".

■ Trečiadienį Vyriausybė svarstė 27 klausimus. Tai nėra rekordinis skaičius. Kartais būdavo nagrinėjama net 50 problemų. Suprantama, dalis klausimų būdavo blogai parengti, neišanalizuoti. Tokie vyriausybės darbo metodai vėliau atsiliepia tiems, kam dokumentai skiriomi - paprastiems žmoneliams...

Ši kartą ministrų kabinetas svarstė svarbius klausimus: socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymą, darbo apmokejimo pagrindus, užsieniečių išdarbinimo Lietuvos mokslo ir švietimo įstaigose tvarką ir taip toliau

(nuvelta i 2 ps.)

Rengia žurnalistas Česlovas IŠKAUSKAS

Savaite Seime ir Vyriausybėje

(atkelta iš 1 psl.)

■ Prieš posėdį premjeras A.Šleževičius ir Vidaus reikalų ministras R. Vaitekūnas dalyvavo radijo laidoje "Aktualijų studija". Pokalbis vyko apie nusikalstamumą šalyje. Ministras pirminkas kaip paprastai teigė, kad nusikalstamumas mažeja ir "yra fragmentiškas", kad jis mažesnis negu kitose Baltijos šalyse, o vyriausybė dirba sėkmingai. Nusiraminimo tonui pritarė vidaus reikalų ministras, antrinės premjerui, kad "darbas vyksta", "mes nenuleidžiame rankų".

Kiekvienas pilietis pasakys, kad tokia ministru savigryra neturi nieko bendra su situacija šalyje, kai bijomasi į gatvę išeiti... Faktai rodo, kad per pirmuosius keturis šiu metus mėnesius įprastą nusikalstimumą, palginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, padaryta 3000 daugiau, o sunkių - 1 proc. daugiau. Konstatuota, kad nusikalstamumas išplito į komercinius bankus. Nors buvo priimtas komercinių bankų įstatymas, tačiau "nešvarių" pinigų plovimas tik padidėjo.

■ Svarbus mokslininkų susibūrimas įvyko Klaipėdos universitete. Cia surengta konferencija "Lietuva - jūrų valstybė". Buvo kalbama apie jūros ištaklių panaudojimą, sienų nustatymą ir saugumą, ekologiją. Lietuva nusileidžia Estijai bei Latvijai, nes jų jūrų pramonė išplėtota geriau, o ir Ryga bei Talinas yra garsūs Europos uostai ir kartu valstybių sostinės.

■ Ši tarptautinė konferencija buvo tarsi susitikimo Maišiagaloje su Latvijos prezidentu ir premjeru tasa. Susitikimai vyko slaptai, net Seimo nariai nežino, kas ten buvo kalbama. Žinoma, seni ginčai dėl jūrų sienos tarp Lietuvos ir Latvijos turi būti išspręsti taikiai, nors problemą komplikuoją naftos telkinys, esantis ginčytinoje teritorijoje. Slapatumo šydas čia visai nereikalingas, nes ši problema, beje, siekiant dar prieškarinius laikus, turi būti žinoma visai visuomenei.

■ Gresiant Krašto apsaugos ministro L. Linkevičiaus atsistatydiniui į Lietuvą atvyko įvairių šalių karų atašė ir mūsų valstybėje reziduojantys kariniai pareigūnai. Jie trečiadienį susitiko su ministru, o ketvirtadienį juos priėmė prezidentas A. Brazauskas. Tačiau ir ši susipažinimo misija tėra pavasarinės mugės atributas: triukšmo ir mar gumynų daug, naudos- maža...

Steigiamajam seimui - 75

B.Gajausko kalba, pasakyta 1995m. gegužės 15d. per iškilmingajį Seimo posėdį minint Steigiamojo seimo 75 metų jubiliejų

LR Seimas gegužės 15-ąją paskelbė atmintina Steigiamojo seimo susirinkimo diena. Tikimės, kad šis sutartinai priimtas Seimo aktas ir šis pirmasis po Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimo iškilmingas Steigiamojo seimo susirinkimo dienos paminėjimas taps dar vienu labai svarbiu pilietiškumo ugdymo, Lietuvos valstybės istorijos reikšmingu įvykiu įtvirtinimo žingsniu.

Tarp Steigiamojo seimo ir mūsų dienų aktualijų ir uždavinų matome daug paralelių. Tai Valstybės atstatymo ir pilietinės visuomenės kūrimo uždaviniai. Deja, jų sprendimo būdai visai nepanašūs, o tai verčia nerimauti dėl rezultatų.

1920-ųjų metų gegužės 15d. susirinkęs Steigiamasis seimas per savo kadenciją parangė ir priėmė pamatinius Nepriklausomos Valstybės teisės aktus: Lietuvos Respublikos Konstitucija, Žemės reformos įstatymą, savo valiutos įstatymą, daugiau kaip 300 kitų atkuriama valstybei labai svarbių įstatymų. Posėdžiavę labai skirtinę partijų atstovai, bet jiems pakako išminties svarbiais klausimais sutarti.

Tada buvo labai sunkus metas. Šalis sugriauta ir nuniokota Pirmojo pasaulinio karo audrą. Ekonomika - nulinio lygio, net primityvus ūkis sugriautas. Šalyje siautėja ir plėšia bolševikų, bermontininkų, želigovskinių gaujos. Apgailėtinai juokinės anų dienų šviesoje atrodo kai kurių mūsų politikų aimanos dėl šiandienos sunkumų. Esą tada buvę lengviau ar paprasčiau, nes natūraliam ūkiui nereikią naftos ir atominio kuro kasečių.

Ne nafta ir ne mazutus šiandienos

sunkumų esmė. Svarbiausia - valdančiųjų sluoksnių moralė, jų neadekvatus tikslai, jų egoistiniai siekiai, jų principų laikumas.

Steigiamojo seimo ir to meto Vyriausybes tikslai buvo aiškūs ir paprasti: Tautos gerovė ir Valstybės stiprybė. Ne draugų grupės, ne kokios partijos, ne kokio vieno visuomenės sluoksnio, o visos Tautos gerovė, Valstybės Vyrai stiprino Lietuvos valstybę nesižvalgydami į Rusiją, Lenkiją ar Vokietiją: "ar kartais joms nepakenks". Gerbė ir aukštino savo tautą ir jai tarnavo. Šiai atžvilgiui tada buvo aiškiau ir paprasčiau nei dabar.

Tuo nepaprastai sunkiu laiku buvo suprasta švietimo ir kultūros reikšmė tautos dorovei ir valstybės stiprybei. Nelaukiant geresnių laikų įkurtas Lietuvos universitetas, Čiurlionio galerija, Valstybės archyvas. Ku riamos mokyklos ir teatrai, kaip stiprios pilielinės visuomenės pamatas.

Nebuvo tada daugiau negu dabar nei finansų, nei materialinių ištaklių, nei draugų daugiau, nei prieš mažiau. Greičiau viskas buvo atvirkštai. Bet Valstybės Vyrai dirbo tik Tautos labui, ir tauta jų siekius suprato, juos parėmė. Vyriausybei pašaukus, tūkstančiai savanorių ėmėsi ginklo ir išvarė iš šalies plėšikų gaujas, šintai valdininkų dirbo valstybės įstaigose nereikaludami atlyginimo ir sukūrė sveikas valstybės valdymo struktūras, įvedė tvarką ir teisėtumą.

Apie tai, kas ir kaip daroma šiandiena, dabar geriau nekalbėti, nes tai būtų labai nešventiška kalba. Bent šio jubiliejaus proga verta pažvelgti į prieitį, į Steigiamojo seimo darbus, nes ant Jo pastatyti pamatai greitai išaugo gražus Valstybės Rūmas. Ar tokius, ar gerus pamatus ateities visuomenėi stato mūsų Seimas?

Leiskite šiuo klausimu kalbą užbaigti.

Aktualus komentaras

Česlovas IŠKAUSKAS

Lietuva abejinga čečėnų skausmu

Informacijų agentūros perspėja, kad ši savaitgalį Rusijos karluomenė rengiasi labai svarbiam kalnuotujų Čečėnijos rajonų puolimui. Trys Rusijos VRM daliniai, remiami aviacijos ir artilerijos, puls Čečėnijos plestuose įsitvirtinusių Dž.Dudajevo karluomenės Specialūs rusų karluomenės būriai rengiami stovykloje netoli Šali miesto.

Apžvalgininkai komentuoja, kad ši informacija yra išankstinis spaudimas Dž.Dudajevu, kuris pareiškė sutinkas dalyvauti derybose Grozne. Jos turėtų prasidėti rytoj, tarpininkaujant Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos delegacijai. Šios organizacijos vengrų diplomatas pareiškė, kad derybų metu turi būti nutraukta ugnis, tačiau iki paskutinės valandos Čečėnijoje mūšial tėsesi.

Derybos turėjo vykti Grozne, kuriamė, atrodo, nėra nesugrūauto namo. Buvo pranešta, kad galbūt į jį atvyks pats Dž.Dudajevas. Šis pranešimas nepatvirtintas, o iš rusų derybininkai neleistų, kad jų perseki jamas prezidentas pamatytu, ką Maskvos armada nuveikė Čečėnijos sostinėje.

Aišku, kad derybų reikia. Reikia išnaujoti klekvienu galimybę paliauboms, o tuo labiau deryboms. Bet rusų pusė kelia drakoniška sąlyga: derybos vyks, jei Dž.Dudajevas kapituliuos. Čečėnų nepalenkst ir neapkupydys. Rusijos gynybos ministras P.Gračiovas vadina Dž.Dudajevą kariniu

nusikalteliu ir nežada sėsti su juo už derybų stalo. Čečėnai rodo kilnumą: nors jie nepripažista laikinosios O.Avturchanovo vyriausybės, bet neatsisako atvykti į Grozna deryboms. Rusija okupavo didžiąją dalį respublikos ir toliau griauna Bamutą, Vedeną, Seržan Jurą, kitzus kaimus ir miestelius. Žūva nekalti čečėnai, kurių neįtarasi nešlojant ginklą ar dalyvaujančių "ginkluotose formuotėse".

Maskva pirmiausia nori parodyti pasaulyui, kad jis yra už taikų sureguliuavimą Čečėnijoje. Diplomatų pakvietimas į Grozna tėra demonstracija, kad Rusija siekia derybų. P.Gračiovui ir Kremliaus statyti nams Grozne derybų nereikia: jie atlieka savo karinės mašinos bandymus, žudydam gyventojus, atnešdami neapsakomą skausmą milijoninei čečėnų tautai.

Skaitytai Dž.Dudajevo rinkinį "Gruoblietas kelia į laisvę". Čia daug panašumų į lietuvių tautos istoriją, neprisklausomybės kelią. Buvo planuojama ir Lietuvą paskandinti kraujyje, kam neprieštaravo Vakarai. Genocidas palietė ir lietuvius, ir čečėnus. Laisvės troškimas būdingas abiem tautomams. Ir galima sakyti: dabartinė Lietuvos valdžia savo abejingumu čečėnų skausmu pelno vien tik pasmerkimą. Teltingai sakoma: nebėjok priešo, bijok abejingojo.

Problema labai opa

Gegužės 9d. žiūrėjau TV diskusiją apie mirties bausmės Lietuvoje panaikinimą. Mano manymu, diskusija svarbi ir įdomi. Tolimųjų Rytų ir Čiukotkos lageriuose teko kaleti su recidyvistais, kuriems žmogų nužudyti buvo tas pats kaip nutreksti įkyrią musę.

Ketverius pastaruosius metus dirbau Aukščiausiojo Teismo tarėju, mačiau žmogžudžius teisiamuojų suole. Perpratau ir šių dienų nusikaltėlius, kurie apsimeta nekaltais avinėliais, nors jų nusikaltmai irodysti nepaneigiamai. Žmogžudžių deja, Lietuvos valstybė pernelyg daug.

Stebino Teisingumo ministerijos sekretoriaus išsakyto mintys, gailėjūnasis nuteistųjų mirties bausme. Krikščioniškai mažstant-gaila kiekvieno gyvo sutvėrimo. Visi esame Dievo tvariniai, visi privilome gyventi. Bet juk niekas negaili pavojingo pasiutusio vilko ar Šuns. Juos sunaikina. Žmogžudžiai tie patys pasiutė vilkai. Nevertas gyventi žmogus, galintis nužudyti kitą, visai nekalta ir nepažistamą žmogų arba žudyti už pinigus. Gaila ir valstybės lešų jų išlaikymui iki gyvos galvos. Nesuprantu, kaip galima juos užjausti, paminant nekaltas jų aukas. Kol

mūsų šalyje tokia kriminalinė padėtis, manau, kad mirties bausmės atsisakyti negalima. Lietuvoje šiuo metu kaip tik reikėtų sugriežtinti bausmes, o išskirtiniai atvejais mirties bausmę vykdyti vienai. Esu įsitikinęs - po tokio reginio susimąstyti ne vienas.

Netiesa, kad nusikalteliai nebijo griežtų bausmių. Teisingas pasiūlymas plačiau reklamuoti baudžiamuosius straipsnius ir bausmių dydį už nusikaltimus.

Kita baisi ir pavojinga visuomenei nusikaltelių rūšis - žagintojai. Jie teisiamai per švelniai. Nesenai Druskininkuose du suaugę jaunuolai išžagino aštuonerių metų mergaitę. Gydytojų nuomone, varšelę jie sužalojo visam gyvenimui. Tokius nusikaltėlius reikėtų be pasigailėjimo kastruoti ir teisti ne mažiau kaip 12-15m. sunkiųjų darbų kalėjimo.

Dar viena negerovė - atskiri kalėjimai teisėsaugos darbuotojams. Už ką jieims tokios privilegijos? Jokie nusikaltimai šiemis darbuotojams neleistini, o nusikaltus - jokių privilegijų!

Aleksandras JUŠKA

Druskininkai

Nebuvo lemta susitikti

ŠIAULIAI. Gegužės 20d pagerbėme buvusį "Tauru" apygardos partizaną, politinį kalinį, menininką a.a.Petrą Jakulevičių. Valdemarą jo mirties metinių proga. Po šv.Mišių padėjome gėlių, uždegejme žvakutes prie paminklinio akmens kapinėse.

LPKT sąjungos Šiaulių skyriaus būstinėje buvo surengta P.Jakulevičiaus tapybos, keramikos ir medžio drožinių paroda. Parodą organizavo SKAT-o karininkas Jonas Rinkeličius, gerai pažinojęs velionį ir su juo bendravęs paskutiniaisiais jo gyvenimo metais. Jam talkino skyriaus pirmininkas Č.Dirkė.

Minėjime dalyvavo P.Jakulevičiaus Valdemaro kovų bendražygė Marija Gražulienė (1946m. rugpjūčio 23d prieš apsupty bunkeryje sprogdino trys: P.Jakulevičius- Valdemaras iš Lazdijų raj., Vytautas Jurkevičius- Plaukė iš Prienų raj. ir Marija Liorentaitė-Gražulienė- Narsuolė iš Marijampolės raj.). 48-erius metus Marija laikė jį žuvusiu, nes atgavusi sąmonę, sunkiai sužesta, matė abu gulinius sukruvintus.

Prie restauruoto bunkerio Prienų šile mano rankomis padirbtas kryžius su įrašytais Plaukė ir Valdemaro slapyvardžiais, jų žuvimo datomis atskleidę netikėtą paslapčią Valdemaras gyvas. Deja. Susitiko kovų bendražygiai per vėlai. 1994m. gegužės 19d. P.Jakulevičius mirė antrą kartą.

Jozas SKARŽINSKAS

Diplomas be specialybės

Kuo žiauresnis represinių režimas, tuo didesnė būtinybė turėti stropiai parengtų jo dvasinių įkvėpėjų (Niurnbergio procese buvo teisiamai ir dvasiniai smurto įkvėpėjai). Todėl neatsitiktinai bolševikinė diktatūra ne tik rūpinosi represinėmis sistemomis, bet ir visuomenės mulkintojais - artėjančio komunistinio rytojaus skelbėjais. Priimant į politrukų mokslus, buvo žiūrima ne išsilavinimo, o bolševikinės "sielos tyrumo".

Nomenklatūrių moksly kalvė buvo išskirtinė - čia ir stipendijos buvo kitokios, o besimokantys buvo pratinami prie nomenklatūrinio aptarnavimo (tarnaitės valydo net kambarius). Besimokančiųjų bendravimas irgi buvo savitas, ideologinis, su klerkų savitarbio įtarumu ir uždarumu.

Lietuvai juridiskai tapus vėl nepriklausoma, komunistų partija, kaip genocido vykdytoja ir absurdžios socialinės raides prievertautoja, buvo uždrausta. Buvę komunistai tapo nepartinių ar šventė naujas krikštynas. Tačiau prierašumas prie praeities išliko. Seimo komunistai susigražino partinių moksly diplomas, pademonstruodami savo idėjinį tapatumą. Idomiai situacija - partija uždrausta, ištikimiausi jos ideologiniai vadai Burokevičius su Jermalavičiumi gyvena Lukiskėse, o mulkinimo mokymas pripažintas mokslu. Tiesa, kai kas tvirtina, kad šalia absurdo partinių kadru kalvė buvo mokoma ir praktinių dalykų. Tačiau gretutinių dalykų mokosi įvairių specialybų studentai, bet specialybės diplomas yra juridinis dokumentas, ir jis suteikiamas tik įgyjamai specialybėi. Ir dabar yra įvairių tobulinimosi kursų ir net kolegų, daug kas gilina žinias individualiai, tačiau ne bet koks ir bet ko mokymasis suteikia teisę įgyti aukštojo mokslo specialybės diplomą. Idomu, ar kitu buvusių diktatorinių režimų politruko specialybė vėl tapo specialybė?

Net ir labai mėgstant humorą vis dėlto nereikėtų pamiršti ir saiko.

Edvardas SKRITULSKAS

Palanga

Komplimentų nepasakė

1956m. man teko parengti vieną Lietuvos radijo pageidavimų koncertą. Itraukėme į programą F.Listo Vengrų rap sodiją Nr.2, B.Bartoko simfoniją "Tėvynė", Bramso "Vengrų šokį", nes labai jau dino tų metų sovietinės represijos Venorioje.

Už šią transliaciją radijas sulaukė vengrų padėkos. Deja, tai išprovokavo KGB "intis priemonių" Lietuvos radiju auklėti.

Kazimieras SKEBĖRA

AUSTRALIJA. Brazauskas ir čia pradėjo "kepti" medalius. Kol kas su nedrąsumu ir ne viešai, bet jau yra gavusi Gedimino ordinus. Tai aiškus kyšis. Tylėk ir girk, ir gausi medalių.

Vytautas MACÝS

Pascoe Vale

Laukiame Seimo pritarimo

Seimo nario A.Endriukaičio parengtas ir 1995m. gegužės 10d. pateiktas Seimui svarstyti nutarimo "Dėl Lietuvos laisvės kovos Sajūdžio įvertinimo" projektas ir šio nutarimo priedas - 1949 02 16 LLKS Tarybos deklaracija. Siūlome susipažinti.

Lietuvos Respublikos Seimas Nutarimas

[projektas]

Dėl Lietuvos laisvės kovos sajūdžio įvertinimo

Lietuvos Respublikos Seimas, prisimindamas sunkų ir visuotinį lietuvių tautos pasipriešinimą prieš bolševikinę okupaciją, įvertindamas pasipriešinimo dalyvių idealistinį nusiteikimą,

suprasdamas

nepriklausomos Lietuvos valstybinumo testinumą,

pripažindamas

pasipriešinimo judėjimo organizaciją ir juridinį legalumą ir legitimumą, pagerbdamas visą pasipriešinimo judėjimą ir jos dalyvius,

primindamas

lietuvių tautos nuolatinės kovos užsa-

vo nepriklausomybės istorinę patirtį,

ispėdamas nenusiraminti ir budeti nepriklausomybės sargyboje,

atsižvelgdamas į veikusius Lietuvos laisvės kovos sajūdžio Statutą, Prezidiumo Statutą, Istatus, Baudžiamąjį Statutą,

nutaria:

pripažinti Lietuvos valstybės teisės dokumentu ir iškilmingai paskelbtį "Lietuvos laisvės sajūdžio tarybos Deklaraciją" (priedas).

Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos Deklaracija

Lietuvos laisvės kovos sajūdžio taryba, atstovaudama visas Lietuvos teritorijoje esančias vieningos vadovybės vadovaujančias karines visuomenines gruputes, būtent:

a) Pietų Lietuvos sritį, savo sudėtyje turinčią Dainavos ir "Tauro" apygardas,

b) Rytų Lietuvos sritį, savo sudėtyje turinčią Algimanto, "Didžiosios Kovos", "Vyčio" ir Vytauto apygardas,

c) Vakarų Lietuvos sritį, savo sudėtyje turinčią Kešučio, "Prisikėlimo" ir Žemaičių apygardas,

tai yra reikšdama lietuvių tautos valią, pakartodama Vyriausiojo Lietuvos Atstatymo Komiteto 1946 06 10 Deklaraciją, BDPS 1947 05 28 nutarimuose ir BDPS Deklaracijoje Nr.2 paskelbtus pagrindinius principus bei juos papildydamas nutarimais, priimtais 1946 07 19 BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos jungtiniai posėdyje, skelbia:

1. LLKS Taryba, remdamasi BDPS Prezidiumo ir BDPS Karo Tarybos jungtinio posėdžio 1949 02 10 nutarimais, okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujantis vadovaujantis politinei ir ka-

rinei tautos išsilaisvinimo kovai.

2. LLKS Tarybos ir Prezidiumo būtinė yra Lietuvoje.

3. Valstybinė Lietuvos santvarka - demokratinė respublika.

4. Suvereninė Lietuvos valdžia priklauso tautai.

5. Lietuvos valdymas vykdomas per laisvais, demokratiniams, visuotiniams, lygiais, slaptais rinkimais išrinktą Seimą ir sudarytą Vyriausybę.

6. Nuo okupacijos baigios iki susirenkant demokratiniams Lietuvos Seimui, įstatymų leidžiamajā galia turi laikinoji Tautos Taryba.

Nežinomojo partizano pagerbimo akimirkos Vilniuje gegužės 20d.

Edmundo SIMANAIČIO nuotraukos

titucijos dvasią.

15. Atstatytoji Lietuvos valstybė garantuoja lygias teises visiems Lietuvos pilieciams, neprasikaltusiems lietuvių tautos interesams.

16. Komunistų partija, kaip diktatūrinė ir iš savo esmės priešinga pagrindiniams lietuvių tautos siekiui ir kertiniams Konstitucijos nuostatui, Lietuvos nepriklausomumui, nelai-koma teisine partija.

17. Asmenys, bolševikinės arba vokiškosios okupacijos metu išdavė Tėvynę bendradarbiaudami su priešu, savo veiksmais ar įtaka pakenkė tautos išsilaisvinimo kovai, susitepę išdavystėmis ar krauju, yra atsakingi prieš Lietuvos Teismą.

18. Kons

tatuojama teigiama religijos įtaka ugdatant tautos moralę ir palaikant jos atsparumą sunkiausių laisvės kovų laikotarpiu.

19. Socialinė globa nėra vien atskirų piliecių ar organizacijų reikalas, bet vienas pirmųjų valstybės uždavinį. Ypatingą globą valstybė teikia išsilaisvinimo kovose nukentėjusiems asmenims ir jų šeimoms.

20. Socialinių problemų racionalus išsprendimas ir krašto ūkinis atstatymas yra susijęs su žemės ūkio, miestų ir pramonės reforma, kuri vykdoma pačioje nepriklausomo gyvenimo pradžioje.

21. LLKS Taryba, glaudžioje vienybėje su kovojančia tauta, kviečia visus geros valios lietuvius, gyvenančius Tėvynėje ir už jos ribų, pamiršti įsitikinimą skirtumus ir įsiungti į aktyvų tautos išsilaisvinimo darbą.

22. LLKS Taryba, prisidėdama prie kitų tautos pastangų sukurti pasaulyje teisingumu ir laisve pagrįstą pastovią tąką, besiremiant pilnutiui įgyvendinimui tikrosios demokratijos principu, išplaukiančiu iš krikščioniškos moralės supratimo ir paskelbtu Atlanto Chartijoje, Keturiose Laisvėse, 12-oje Prezidento Trumeno Punktų, žmogaus teisių Deklaracijoje ir kitose teisingumo ir laisvės Deklaracijose, prašo visą demokratinių pasaulių pagalbos savo tikslams įgyvendinti.

Okupuotoji Lietuva, 1949 02 16

LLKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas Jonas ŽEMAITIS- Vytautas LLKS Tarybos nariai: A.GRYBINAS- Faustas, V.GUŽAS- Kardas, I.SIBAILA- Merainis, B.LIESIS- Naktis, I.GRIGONIS- Užpalis, A.RAMANAUSKAS- Vanagas, P.BARTKUS- Žadgaila

PO TO, KAI RAŠEME

Tai tik maža dalis

1994m. "Tremtinio" Nr.1 raišiu apie Žaliamiškio mūšį, įvykusį 1949m. lapkričio 1-3d. Vėliau (Nr.5) P. Aidukas raše, kad šis mūšis įvyko 1951m., o ne 1949m. Dabar, 1995m. "Tremtinio" Nr.18 minėtasis autorius vis dėlto teigia ši mūši įvykus 1949m. lapkričio 1-3d.

Norečiau papildyti: Keštūčio bunkeryje netoli Sliepiškio palaukės tada žuvo penki partizanai: Albertas Žilys- Keštutis iš Čiukų k.; Alfonsas Naura iš Barborų k.; Juozas Pakštas iš Čiukų k.; Bronius Birkus iš Vaitkūnų k.; visi iš Svėdasų valsč.; Vlada Albina Vizbarienė iš Apirkų k. Šimonų valsč. (Liko dvi jos dukros- Daina ir Živilė.) Visi ten ir pakasti. Dabar visi perlaidoti.

1949m. lapkričio 1d. buvo šturmotas ir Algimanto apygardos štabo bunkeris prie Priepodo ežero (irgi netoli Sliepiškio k.). Žuvo 7 partizanai: Antanas Starkus-Monte, būrio vadovas iš Zubiskių k., Šimonų valsč.; Aleksas Matelis-Audenis iš Vikonių k. Svėdasų valsč.; Al-

binas Pajarskas-Bebas iš Jotkoniu k., Svėdasų valsč.; Birutė Šniulytė- Ida iš Radviliškio; Julius Burneika-Tardytojas iš Skapiškio; Stasė Vygeytė- Živilė iš Sliepiškio k., Svėdasų valsč.; Jonas Liesys- Algis iš Jurbarko r., "Prisikėlimo" apyg. vado adjutantas.

Tai tik maža dalis aukos, sudėtos ant Tėvynės aukuro.

Patriotų dėka išleista knyga apie anu dienų įvykius Žaliamiškyje. Knyga puiki, nors išleista namų salygomis (valdžia dėl suprantamų priežasčių jos nepareinė). Už tai pirmiausia reikia dėkoti svėdasiškiniui Vytautui Valuntai. Ši knyga liks kaip bolševikų žiaurios kovos prieš mūsų tautą įrodymas. O kad apie kiekvieno miestelio tuometinius įvykius būtų išleista po knygelę! Dabar yra daug mokslininkų, daktarų, profesorių, kurie galėtų net ir geriau ši darbą atlkti. Deja, daugelio galvose dar tebedūžgia maloni jėmes marksizmo leninizmo muzika...

Bronius SKARDŽIUS

Galiu paliudyti

Bronė Misiūnaitė iš įkalinimo vietas gržo 1956m. Į tėviškę gržo akla. Gyveno Anykščių raj., Dzingų k. Mirė 1991 02 16. Palaidota Anykščių raj., Kurklių kapinėse.

B. Misiūnaitė nepalūžo, baigė vidurinę mokyklą Brailio raštu, daug skaitė ir viskuo domėjosi. Savo įsitikinimui niekada nepakeitė. Daug jos minčių ir atsiminimų išspausdinta knygoje "Ešelonų seserys".

Jei norite sužinoti daugiau, kreipkitės į Veroniką Misiūnaitę- Meilienę, Šėtos 77-8 arba į Oną Misiūnaitę-Stimbirienę, Deltuvos 18a-88, Ukmergėje; tel. 51842.

Užsieniečiai apie mus

Metų pradžioje esu pravedės apklausą. Gal ir jums bus įdomūs jos rezultatai.

A.DUNDZILA

Anketa

- 1 Lietuvos demokratinė darbo partija (LDDP) yra: 9,4 proc. Nauja politinė partija 89,5 proc. Buvusios komunistų partijos tasa 1,1 proc. Neturiu nuomonės
- 2 LDDP, Brazauskas valdžia Lietuvai yra: 0,5 proc. Gera 19,0 proc. Vidutiniška 78,8 proc. Bloga 1,7 proc. Neturiu nuomonės
- 3 Lietuvos valdžios pareigūnų skyrimas į Amerikos lietuvių telkinį vadovybę, už tai žadant išleivijai paramą (pvz. darbuotojais, vadovėliais, patarimais, pinigais ar kitais būdais) a) Kultūros srityje: 22,3 proc. Geras sumanymas 68,3 proc. Blogas sumanymas 9,5 proc. Neturiu nuomonės
- b) Švietimo srityje: 32,0 proc. Geras sumanymas 58,7 proc. Blogas sumanymas 9,3 proc. Neturiu nuomonės
- c) Leidžiant periodinę spaudą: 20,0 proc. Geras sumanymas 62,3 proc. Blogas sumanymas 17,7 proc. Neturiu nuomonės
- 4 Lietuvos partizanai 1944-1953m. buvo: 98,0 proc. Laisvės kovotojai, patriotai 0,5 proc. Karo nusikalsteliai, banditai 0,5 proc. Neturiu nuomonės
- 5 Vokiečių nacių ir rusų sovietų okupacijos Lietuvai: 34,4 proc. Abi buvo blogos 65,0 proc. Rusų buvo blogesnė 0,6 proc. Vokiečių blogesnė 0,0 proc. Neturiu nuomonės
- 6 Lenkų tautinė mažuma Lietuvoje turi daugiau teisių negu lietuvių tautinė mažuma Lenkijoje: 94,5 proc. Taip 1,6 proc. Ne 3,8 proc. Neturiu nuomonės
- 7 1920-1939m. vykusi Lietuvos sostinė bei Vilniaus krašto Lenkijos okupacija ragina: 73,3 proc. Lietuvos- Lenkijos sutartį stengtis pataisyti 17,2 proc. Klausimo nekelti 9,4 proc. Neturiu nuomonės

Iš "Dirvos", 1995m. sausio 12d.

Norilsko sukiliimo 43-osios metinės

Argi galėjo būti koks mirštančių vergu pasipriešinimas? Iš bado vos pasivelkančiu šešeliu, traukiančiu kirsti amžinojo išalo tundros pūgoje?

1952 metai. Tą rudenį paskutinius ešelonus Jenisejumi iki Dudinkos atplukdė baržomis. Mus tempė Lenino sesers vardo laivas "Marja Uljanova". Nuo Dudinkos dar šimtą kitą kilometrą kratė traukiniu gilyn į Taimyro pussiasali, į didelį kalinių statinį miestą- Norilską.

Zemėlapiuose jis nebuvo žymimas- išlaptintas. Gausybės žemės turtų kasyklų, jų perdirbimo fabrikų miestas. Ir visur knibždėjo tūkstančiai katorginkų- "liaudies priešų", "fašistų" iš Vakarų Ukrainos, Baltijos šalių, Kaukazo. (Beje, šiandien tas miestas, pastatytas ant vergų kaulų, dūsta savo paties tvaike.)

Tada atgabeno mus- jaunimą: vidurių mokyklų mokinius, pogrindinių organizacijų narius ir ryšininkus, stribus partizanų dainomis "pagarbinusius", trispalvių saugotojus, žodžiu, romantiškus.

Kai 1953-ųjų pavasarį nusibaigė (skončia) "tūtutų tėvelis", ir gulage prasidėjo neramumai, paskutinių ešelonų berneliali ir mergaitės Norilsko streikams ir sukiliui buvo pasiruošę ir visus tuos įvykius sutiko su entuziazmu. Mūsų 6-oje moterų zonoje merginos buvo streiko iniciatorės.

Sukilimas nebuvo organizuotas iš anksčiau. Dėl žiauraus režimo ir budraus persekiojimo visoks organizavimasis iš anksto buė žlugęs. Pačių kankintojų žiaurumas,

skriaudos, prieverta žmones subūrė, sutelkė pasipriešinimui, streikams ir sukiliui.

Sukaukė Norilsko fabrikų sironos, lageris lageriu permetė per tvoras laiškelius ir beveik vienu metu virš visų lagerių suplevėsavo juodosios sukiliimo vėliavos. 35000 vergų neatėjo į darbus, sustojo fabrikai, ampirė šachtos, kasyklos.

Lietuvaitės 6-ame lageryje sudarėmes vos dešimtadalį Vakarų Ukrainos duktėrų, bet streike nuo jų neatsilikome. Vadovo vovo ukrainietės, bet į streiko organizacijų komitetą jėjo visų tautybių atstovės: estė, latvė, lietuvė, baltarusė, ukrainietės.

Sukilėliai visuose lageriuose pareikalaudo aukščiausio lygio vyriausybinės komisijos iš Maskvos, parengė savo reikalavimus: pirmiausia- panaikinti specialiųjų katorgos režimą, užtikrinti normalų (kokis priklausė pagal įstatymus) maitinimą, medicininę pagalbą, invalidus tuo pat išleisti namo, o svarbiausia peržiūrėti visų bylas ir išleisti iš lagerių mus- nekaltus.

Lagerių viršininkus ištiko šokas, bet atsigavę jie lagerininkų reikalavimus vykdysti delsė, todėl daug kur buvo paskelbtos bado streikai. Netikru komisijų pristatinėjimais, provokacinių šaudymai į gyvenamias zonas (3-iame ir 5-ame lageryje), žuvusiųjų aukos visokias viltis tartis su valdžia pražudė. Buvo nutarta sukilių testi iki galio, vadovaujantis viena nuostata ir šukiui: "Laisvė ar mirtis?"

Tai tėsesi porą Šiaurės baltųjų naktų mėnesių. Kariuomenė susidorė su kiek-

vienu lageriu atskirai ir žiauriai. Ypač nužentėjo 3-asis. Į užvertą gyvenamają zo-ną įvyžiavę tankai šaudė ir traškė be-ginklius kalinius. 6-ajį moterų išdaužė gaisrinėm mašinom, vertė iš koju stipriom vandens ir smėlio srovėm, kareiviai ka-pojo kirkukais, visas už koju- rankų iš-valkiojo į tundrą. Ten rūšiavo, skirstė, baudė ką į kalėjimo kamara, ką į susciprinto režimo lagerį, o daugiausia parvarė atgal į senąjį zoną.

Per sukilių nusiplėštų numerių ant nugarų daugiau neliepė kabinti. Vietoj 12 darbo valandų tereikėjo dirbtis tik 8. Pagerėjo maistas, medicinos pagalba. Na-miškiams rašyti leido kiek nori. Siuntinius gauti- taip pat. O kai po pusantį metų išėjau į kalėjimo vienutęs, lagery iš 4500 moterų teradau tik kelis šimtus: buvo peržiūrėtos bylos ir bausmės sumažintos, moterys paleistos; aktyvesnės su-kilelės pervežtos į kitus, žmoniškesnių sąlygų lagerius. Istorikai sako, kad Norilsko sukiliamus 1953m ir visa serija sukilių 1954m visame Gulage pakarto sovietinių lagerinės imperijos pamatus ir padėjo jai sugriūti.

Nuo 1988m. Norilsko Vyčiai rinkosi Vilniuje, Garliavoje, Telšiuose, Panevėžyje, Kėdainiuose, Kaune.

Gegužės 27d. Radviliškyje bus mini-mos 43-iosios Norilsko sukiliimo metinės. Tai bus 7-asis norilskiečių suvažiavimas.

Irena SMETONIENĖ

Marijampolė

I partiją nestojau...

Sovietiniai saugumiečiai ir komunistai tikėjo, kad kiekvieną žmogų galima priversti jems dirbtį. Mano tėvas Juozas Juškevičius Sapiegiškėje (Varėnos raj.) turėjo 5 ha smėlyną, o augome 5 vaikai. Vi-si buvome Lietuvos patriotai. Rusams užėjus, vyresnis brolis Jonas tapo Džukijos partizanu ir 1949m. prie Onuškio žuvo. Norėjau ir aš eiti į partizanus, bet buvau menkas vaikigalis ir likti miške Jonas neleido. Buvau tik ryšininku ir rėmėju. 1948 05 22 NKVD ir stribai suėmė mūsų šeimą ir ištrėmė į Krasnojarsko kraštą. Tik broliai Sigitiui pavyko pasislėpti. Vėliau jų suėmė ir nuteisė 10-iai metų. Kalėjo Vorkutoje. Tremtyje mano tėvukas mėgo šakyti: "Lie-tuvos žemės turėjau mažai, daug dirbau ir duonos netrukė, o čia daug dirbu, bet esu priverstas badauti ir skursti". Už tai prižiūrėtojai suėmė tėvuką ir surakintą išvežė į Krasnojarsko kalėjimą. Ten ilgai ir žiauriai tardė ir, apkaltinę priešvalstybine veikla, nuteisė ilgiametis metams kalėti. Kalėjo Irkutsko lageryje. Į tėvelio teismą neleido net šeimos narių: mat liudijo KGB užverbuoti tremtiniai ir nenorėjo, kad kas juos išduotų. Be to, pareikalavo kad mama ir aš sumokėtume 380 rb. advokatui. Sumokėjau- daugiau kaip mėnesį šeimai teko badauti. Paleido tėvelį į lagorio, kai šis jau buvo visai pasiligojęs ir nedarbingas.

Tremtyje aš sunkiai ir sažiningai dirbau statybose ir miško pramonėje, nes taip nuo mažens mokė tėvai. Į tai kažkodėl KGB atkreipė dėmesį. Naktimis mane dažnai kviesdavo "pokalbiams". Mandagiai, gržiuoju mėgino užverbuoti, piktuoju ragino, kad sutikčiau dirbtį KGB agentu. Siūlėsi grąžinti mane į Lietuvą, kur turėsi palaikti ryšį su "tam tikrais" žmonėmis, o už tai man bus dosnai atlyginta. Atsakiau.

1953m. balandžio mén., 3 val. nakties, mane skubiai iškvietai direktorius žydas Judo Zusman, Markovič. Jis labai nemėgo Judo vardo, reikalavo vadinti Julijanu. Tikėjau provokacijos. Sėdėjo dar trys. Direktorius pasakė, kad tai atsakingi Krasnojarsko srities ir rajono SSKP darbuotojai, bet supratau, kad tai kagebistai. Direktorius, lyg nežinotų, teiravosi, kaip man sekasi, kaip aš gyvena? Atsakiau, kad jis pats žino, jog dirbu gerai, tačiau labai daug, nes reikia maitinti sergančią motiną, ir įsikurti, juk atvežė čia nuogus. Klausinėjo ir kitokių smulkmenų, kol pagaliau tiesiai tarė: "Tu raštingas, gerai kalbi ir rašai rusiškai (išsi juosės gyre mane), norime iš tavęs padaryti garbingą žmogų- stok į partiją. Pasiūsime tave mokytis į meistrų kursus, o vėliau dar aukščiau". Supratau, kad ta kita mokykla bus kagebistų. Siūlė tuoju rašyti pareiškimą, arba jie parašysia, o man tik reikės pasirašyti. Brukte įbruko man popierius lapą ir parkerį. Kiek pagalvojės pasakiau jems: "Aš tremtinys- liaudies priešas". Mano tėvas politinis kalinių, kankinasi lageryje, brolis Sigitas- Vorkutos lagerių politinis kalinių, o kitas brolis žuvo už Lietuvą. Mes nepatikimi. Argi ne keistas jūsų pasiūlymas?" Leido iki rytojaus apsigalvoti.

Kai kitą dieną nuėjau pas direktorių, šis tuoj pareikalavo pareiškimo, kad noriu stoti į SSKP. Pasakiau, kad į partiją nestosiu. Direktorius įtūžo ir man išeinant iš kabineto taip trenkė į juosmenę, kad vos galėjau paeiti. Tačiau daugiau neverbavo.

Vytauto JUŠKEVIČIAUS prisiminimus užraše Vytautas RIMGAILA

Klaipėda

Negaliu pamiršti

Pabėgusi iš teismo salės, kai teisė mano vyrą ir broli, aš 10 metų slapsčiaus Lietuvos. 1955m. jiems baigėsi įkalinimo laikas ir prasidėjo gyvenimas tremtyje. Lietuvoje tuo metu man buvo labai sunku nelegaliai gyventi, ryžausi išvažiuoti pas juos. Matydau, kaip pro mūsų baraką varo kalinius į darbą. O jie eina nepavilkdami kojų, nevalge, išvarge, pilki, kaip žemė ir dar apjuosti lynn, apsupty kareivius ir šunų. Linguoja ir linguoja lietuvių minia- Intoje, Vorkutoje, Uchto. Taip skverbėsi jų kančia į širdį, į atmintį, kol 1957m. gavome leidimą grįžti į Lietuvą. Apie tai parašau eileraščių.

Nors mintimi aplankykime likimo brolius, Kuriems vainiko niekas neatneš. Per dykumas ir neaprēpiamus tolius Sesuo ir motina jų kapo nesuras.

KALNĖNIAI

Panėvėžys

Vytautas IVONIS Joninės Taigoje

Ir vėl naktis akla, tamsa iš lėto krenta Ant merdinčios taigos nualintų kalnų. Ne ta, kurioj svajota Nemuno pakrantėj, Kurioj dainuota laime skambančių dainų

Lyg vizijoje iškyla šviesios laužo ugnys, Žvaigždėtos kibirkštys užliejusios laukus. Ieškojimai paparčio žiedo ties bedugnėm Ir pasakos užmiegančių mažų vaikų.

O čia naktis akla, tamsa iš lėto krenta, Ant mirštančios taigos, ant slėnių, ant kalnų... Kad taip sugrižčiau Nemuno pakrantę Ir padainuočiau laisve skambančių dainų Irkutskas, 1952m.

Latvė Marta ZALMEŽĀ gimė 1913m. 1945m. ištremta į Kazachiją. Į Latviją grįžo 1955m. Dirbo sunkiausius darbus kolūkyje, išlaikė seną motiną ir ligonį broli.

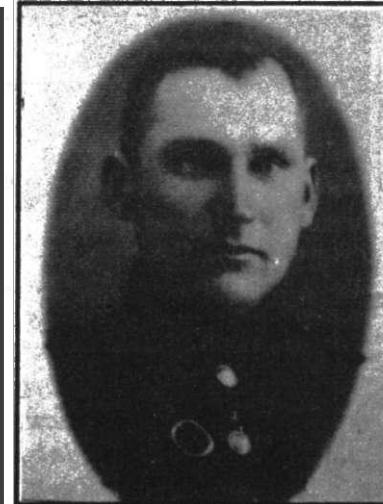
Katorga

Tokius juos aš regėjau-anasyk- tuos žmones, pro kasyklos slinko vartus eilėmis po penkis, pelenų pilkumo veidai, galvos nuleistos žemyn, baisiai pavargę. Pilkais skudurais apsidengę, pilki, vienodi šešliai eilėmis po penkis, pilkoj eilėj kaip gyvatė.

Tokius juos aš regėjau-nuo giminų namų atplėstus žmones. Giminė, namai ir laisvė- brangiausi jų turtai. Jie didvyriai, taip, paskyrė visą save tautai, žmogui ir laisvei. Grandinėmis todėl jie dabar surakinti tarp kalėjimo sienų, sunkūs jų žingsniai nelaisvė, iš darbų kai grįžta išsekę.

Tokius juos aš regėjau-žmones- anasyk, ējo jie per laukus eilėmis po penkis. Ilgū ilgiausia eilė iš niūrių pilkuojų šešliai, bejėgiškai braškančios kojos, sukryžiuotos už nugarcos rankos. Sargų būrys juos lydėjo, iš abiejų pusiu atkišti šautuvų durtuvai ir šunys.

Vaidas AUSLAVIS

Šaulys Antanas Budreika

1939m. Lietuvoje buvo 62 tūkst. šaulių. 1940m. sovietams užgrobus Lietuvą, prasidėjo areštai, trėmimai. Vyrus vežė į Krasnojarsko ir Taišeto lagerius, šeimai - prie Ledžiūro, į negyvenamas Lenos salėles. 1944m. grįžę okupantai ėmėsi dorotis su likusiais šauliais. Noriu papasakoti apie tragiką Antano Budreikos šeimos likimą.

Antanas Budreika gimė 1907 03 01 Rokiškio apskr., Kamajų valsč., Skeirių k. Ūkininkavo, 1930m. įstojo į Rokiškio šaulių rinktinės 8-ąjį Kamajų būrį. Netrukus vedė Vitaliją Černiūtę iš Nemeniūnų k., Lietuvos generolo J. Černiaus dukterę. Susilaukė dviejų sūnų, džiaugėsi gyvenimu. Ramybę sudrumsė sugrižę raudonieji okupantai.

Kartą grįždamas iš malūno, netoli savo namų Antanas sutiko kareivius ir stribų būrį. Kareiviai į jį nekreipė dėmesio, o stribas B.P. (vardė žinoma) iš Ramanaičių k. sušalikė. Suėmė nuvarė į Kamajus, o

Susidorojimas su šauliais

vėliau - pro Špokiškio k. Duokiškio link. Iš jo tyčiojosi, mušė. 1945m. liepos 13d. Nėčionių k., ūkininko Snarskio sodyboje už klojimo nušovė. Palaidotas Kamajų kapinėse.

1945m. rugpjūčio pradžioje suėmė A. Budreikos pusbroli Albiną Budreiką (g. 1927m.). Nusivarė Šlapiai miškai, Kuokšių k. palaukėje nušovė. Kaltino, kad siuvo partizanams kepures.

Žmoną Vitaliją Černiūtę-Budreikienę su dvieju mažamečiaus sūnumis (Eimūčiu ir Vytautu) 1947m. gruodžio 29d. ištrémė į Tomsko srt., Timiriazevkos raj. Po 11 tremties mėnesių Eimutis (g. 1936m.) mirė ir amžiams liko Sibiro žemėje.

Vitalijos brolis Jonas Černius (g. 1915m.), partizanų būrio vadasis, 1946m. lapkričio pabaigoje žuvo kautynėse su enkaveditais ir strībais Kamajų šile. Užkastas Kamajų pelkėse. Manoma, kad ten užkasta per 150 partizanų. Dabar ten pastatytas paminklas.

Jonui Černiui žuvus, būriui vadovauti ėmė jo brolis Petras Černius-Tigras (g. 1924m.). Tai daug kartų sužeistas drassus partizanas. Žuvo 1949m. lapkričio 2d. rytą Tumo Vaižganto būrio štabo bunkerijoje Drabčiūnų miške. Tada žuvo septyni partizanai. Pasitraukti pavyko tik vienam - K. Margio rinktinės vadui Juozui Kemeliui-Rokui-Granitui. Nuždytieji palaidoti Kunigiskių kapinėse; pastatytas paminklas.

Antano Budreikos šaulio bilietas dabar guli garbingiausioje Rokiškio šaulių rinktinės būstinės vietoje.

Kostas JASNEVIČIUS

Rokiškis

Juozas LATOZA Grįžau kad liudyčiau

Apie save ir Latožų giminę

Esu žemaitis, gimes 1905 10 25 Tauragės apskr. Batakių valsč. Akstinių kaime ūkininkų Jono ir Barboros Latožų šeimoje.

Mano senelis Mateušas Latoža buvo gimininkas, turėjo keturis brolius: Juozą, Joną, Jurgį ir Simą. Juozas gyveno Akstiniuose, su žmona dešimt metų kentė Sibiro tremtį. Jonas savo ūkį pardavė Juozui ir su šeima išvažiavo į Ameriką, iš kur negrįžo. Jurgis savo ūkį pardavė mano tėvui, o pats gyveno prie dukrų Eleinos Lekienės ir Onutės Devetkienės, dabar gyvenančios Amerikoje- Kalifornijoje. Siemas nusipirko 35 hektarus žemės Laukuvos valsčiuje; išaugino didelę šeimą. Jo sūnus Juozas, išbuves 10 metų Sibiro lageriuose, gyveno Vilniuje, dabar jau miręs; duktė Aldona- gydytoja, gyvena Vilniuje. Senelis Mateušas mirė, kai buvau kokių dešimties metų.

Mano tėvelis iš savo tévo paveldėjo nedidelį ūkį. Norėdamas jį padidinti, du kartus vyko į Ameriką, kur dir-

bo anglių kasyklose, užsidirbes dolerių sugriždavo. Pulkiai atmenu antrąjį jo sugrižimą. Ganiai karves. Smarkiai lijo, griniai buvo pilni vandens. Ginėm karves iš Vilkubės namo, tr aš nuo kiltų piemenų atsilikau. Atėjus mūsų bernas mane parsivedė, ir namie radau grįžusį tėvelį. Džiaugsmas buvo neapsakomas... Grįždamas jis matė skėstant "Titaniką". Buvo 1912-jei metai.

Tėvelis ūkį padidino- pripirko apie 20 hektarų žemės ir ūkininkavo, iki buvo parvergta Tėvynė. Jis buvo darbštus, sažiningas, neteisybė jam buvo didelė nuodėmė. Kai nesulaukusi nė 40-ies metų plaučių uždegimui mirė mūsų mamytė, mums- aštuoniems našlaičiams- senelė levė Šimkutė ir tėvelio sesuo Juzė Latožaitė- Pakutinskienė atstojo mamą; pas jas man buvo antrieji namai.

Antras mano senelis Juozas Šimkus gyveno Čiuteikiuose, 2km už Batakių, kur turėjo 50 ha žemės. Jo sūnus Juozas su mano tėveliu išvyko į Ameriką ir dingo. Ki-

tas sūnus- Pranas ilgai negrižo iš caro kariuomenės, tai senelis savo úkyje plükėsi su samdyta šeimyna. Buvo darbštus, teisingas. Senelio Juozo ūkis atiteko dėdei Pranui.

Keletas žodžių apie nuostabiausią žmogų- mano gerąją mamytę. Barbora Jurgilaitė iš Ožnugarių kaimo (7km nuo Akstinių) ištekėjo 18-os metų. Nemažas jos vienintelio brolio ūkis buvo nuostabai gražioje vietoje ant Šeuviles kranto, prie įtekančio į ją mažesnio upeluko. Barbora Latožų giminė pagausino septyniomis mergaitėmis: Liudvika, Ona, Stanislava, Julija, Marce, Elena ir Marija (trys pastarosios mirė mažos) ir keturių berniukais: Juozu, Petru, Kazimieru ir Jurgiu. Mamytės giminymu pertraukos būdavo tik tėveliui į Ameriką išvykus, bet jis ten ilgai nebūdavo- po dvejų metų sugriždavo. Mamytė buvo labai darbštū, jautri, labai mylėjo mus, vaikus, ir tėtį; mūsų viša pulkelį vesdavosi į bažnyčią, aškino, kad reikia mylėti visa, kas gyva.

Vaikystė

Mama išmokė mane skaityti ir rašyti. Mamytė verpavo, o aš skaitydavau ant jos kelių padėtų maldaknygę; kad nesutepčiau, turėjau skaitomus žodžius vedžioti šiaudeliu. Taip mokė tik mane, nes buvau pirmas vaikas. Broliukas Petras atsirado metais vėliau. Mamai rūpesčiu padaugėjo.

1916 metais, dar tebesant vokiečių okupacijai, mamytė nuvedė mane į Batakių pradžios mokyklą. Priėmė tiesta į antrą skyrių, nes skaityti ir rašyti jau mokėjau. Po trejų metų mokyklą baigiau.

Kartą tėveliai nusivežė mane į turgų Tauragėje. Čia sutikome pažiūstamą, kuris, išgirdės mano ketinimą stoti į Tauragės gimnaziją, patarė pasimokyti vokiečių kalbos baigus pradžios mokyklą ir šiek tiek mokant vokiškai, priimtų į antrą klasę. Patarė paprašyti pagalbos Gedviliuką Gaurėje. Pėsčias nužingsniau į Gaurę, bet Gedviliukas pasakė, kad ruoštis nebéra kada, nes jau prasidėjo egzaminai. Bėgte

parbėgau namo. Čia tévai jau buvo pradėję kirsti rugius. Persimečiau per petį batellus ir basas leidausi į Tauragę (16 kilometrus).

Mokykloje egzaminai, o aš ir pareiškimo dar nepadavė! Labai jaudinaus, nes nežinojau, kaip jį rašyti. Paraše man jį nepažistamas tauragiškis berniukas, jau antros klasės mokinys. Su pareiškimu priėjau prie Vilkaičio (jis pas mus Batakiuose per egzaminus buvo), bet tas tik burbtelėjo ir, pareiškimo nepaėmės, nuėjo. Nejuokais nusiminiau ir išraudės kaip įbestas stoviu koridoriuje... Padrašintas pareiškimą parašusio berniuko, ištiesiau dokumentą elinančiam pro šalį nepažistamam mokytojui. Jis paėmė, švelniai pasikalbėjo su manimi. Nurimau, pragiedrėjau. Pasirodo, tai buvo mokytojas Šarka, išstojo į kulinę seminarijos.

Po egzaminų koridoriuje iškabino išlaikiusių sąrašus. Esu! Valio... Priimtas. Pašiokėdamas grįžau į namus. (B.d.)

Kunigas Valentinas Šikšnias.
Telšiai. 1939 02 15

Savo motinos broli kuni-
gą Valentiną Šikšnių pame-
nu gerai, nors bendrauti te-
ko nedaug. Kai mokėsi Tel-
šių kunigų seminarijoje (já
baigė 1938m.), vasarą aplankydavo mano tévus. Išven-
tintas į kunigus, dirbo Luo-
kės parapijoje. 1941m. iki ka-
ro pradžios slaptėsi. Poka-
rio metais kagebistai jį sué-
mė ir po žiaurių tardymų
nutelsė ilgus metus kalėti la-
geriuose.

1957m. V.Šikšnias gržo iš
tremties. Kiekvieną jo žingsnį sekė enkavedistai, neleido
ramiai dirbtis ir gyventi. Ir taip iki pat mirties (1984m.).

Dédę kunigą daugiau pa-
menu iš velionės mano sene-
lės Kunigundos Šikšnienės pasakojimui. Pasak jos, Va-
lentinas gimbė silpnas ir po
2-jių mėnesių sunkiai susirgo. Nebuvo jokios vilties, kad
pasveiks. Senelė prie nukry-
žuotojo Kristaus ir merdin-

atsidavės tarnavo Dievui,
Tévynėl ir žmonėms. Apie tai
pasakoja kartu lageriuose
kalėjė politiniai kalinių ir
kiti jų pažinoję.

Janina Arlienskaitė - bu-
vusi partizanų ryšininkė, gy-
venanti Ignalinos rajone,
knygoje "Erškėčio būrio žu-
tis" (p.189) rašo:

*Man teko laimė pažinti
drasų ir šventą žmogų - ku-
nigą Valentiną Šikšnių, kuris man dažnai duodavo ple-
šinėlių ir spalvotos medžia-
gos partizaniškiems ženklams paslūgti. Jis atvažiuoda-
vo pas savo dédę, gyvenusį
Švedriškėje, ten mes ir susi-
pažinome. Kunigas iki areštoto
palaikė ryšlius su partiza-
nais Nutiesta kalėjo Norilsko
lageryje. Mirė 1984m. Va-
lentinas Šikšnias daug žinojo
apie partizaninio judėjimo
pradžią, būtų galėjęs
daug papasakoti. Tai buvo
kunigas kovotojas, kunigas
laissvės šauklys...*

Mokslas tais metais buvo
mokamas, o Skuodo raj.
Kuineilių k. ak-
menuota žemė
12-os vaikų bū-
riui duonos so-
čiai netekė. Ne
kartą į pamoka-
kas išeidavo
svalgstančia iš
alkio galva. Ta-
da dar niekas
nežinojo, kad
jo laukia toks
sunkus gyveni-
mo kelias, nors

davo į Švedriškį Ignalinos
rajone, kur kunigavo jo dė-
dė Jonas Guzauskas. V.Šikš-
nias parengė mane ir dau-
gelį kitų vaikų pirmajai
šv.Komunijai. Prisimenu jį
kaip labai energingą, be ga-
lo drasų Dievo apdovanotą
pašaukimu, talentu, gražia-
kalba pamokslininką, dide-
li Tévynės patriotą. Jis bu-
vo mūsų dvasios vadovas,
mokėjo bendrauti su vaikais
ir jaunimui. Išauklėjo didelį
būrį Lietuvos patriotų. Su-
būrė vaikus į angelaičių
kuopą, o jaunimą - į pava-
sarininkų sąjungą. Suorgan-
izavo bažnyčios jaunimo
chorą. Rengdavo vakarėlius
su valdžiamais jaunimui ir
vaikams. Baigęs kunigų se-
minariją, dažnai atvykdavo
aukoti šv.Mišlų. Prasidėjus
antrajai sovietinei okupaci-
jai, kunigas V.Šikšnias į
Švedriškę atvyko 1944m. ru-
denį. Susitiko su partizanais.

Emilia Navickienė, Sibi-
ro tremtinė, gyvenanti
Skuodo raj.:

*Mano tévelį 1950m. sué-
mė ir nutelsė kalėti 25 me-
tus už tai, kad jo sūnus (ma-
no brolis) atsisakė tarnauti
sovietų karluomenėje ir iš-
sėjo partizanauti 1952m. enka-
vedistai suémė mamą, mane
ir dvi mano seseris. Ištrémė
i Krasnojarską ir apgyven-
dino barake Nr.27. Dėrbau
plytų fabrike. Po Stalinio
mirties iš lagerio į tremtį at-
vyko kun. V.Šikšnias. Mes
savo kambaryste paruošėme
altorių kaip sugebėjome. Va-
karais susirinkdavo būrelis
lietuvių, atėlavo kunigas
V.Šikšnias, aukodavo šv.Mi-
šlas ir atlikdavo kitas reli-
gines apeigas: krikštijo va-
ikus, rengė juos pirmajai Kom-
unijai, tuokė jaunas poras.
Gyveno sunkiai, kaip ir visi
tremtiniai. Kunigas Valentinas
buvo taurios širdies,*

Po Stalinio mirties politinius
kalinius iš lagerių siuntė
tremtį. Tada su kunigu
V.Šikšniumi susitikau Du-
dinkoje. Gržiau į Lietuvą, su
vyru kunigą V.Šikšnių ap-
lankiau Pagramantę. Gy-
veno jis labai skurdžiai, baž-
nyčios varpinėje. Pasūlėme
pagalbą, bet jis atsisakė. Vé-
liau jų iškėlė į kitą parapiją,
ir mūsų ryšiai nutrūko.

Antanas Jonauskas, bu-
vės Norilsko lagerių politi-
nis kalinas ir tremtinys, gy-
venantis Vilniaus raj.:

*Kunigą Valentiną Šikš-
nį pažinojau labai gerai,
nes kartu kalėjome Vorku-
tos ir Norilsko lageriuose.
Džiaugėmės,
kad kun. V.Šikšnias, kiek leido
galimybės, lageryje aukoda-
vo šv.Mišias. Kai norėjo jį iš-
vežti į kitą lagerį, bandėme
prašyti, kad paliktu. Deja-
Kunigas Valentinas mokėjo
ir megė bendrauti su kalini-
ais, teikė mums dvasios
stiprybės. Slapčia diskutuo-
davome ir politinėmis temo-
mis. Kun. V.Šikšnias turėjo
didelį autoritetą.*

Yra duomenų, kad a.a.
kun. V.Šikšnias aktyviai da-
lyavo ir Norilsko lagerių
kalinių sukiliime.

Vytautas RIMGAIA

Beveik kaip pokaryje

Naktį iš gegužės 7-osios į 8-
ąją Kazlų Rūdos naujosiose ka-
pinėse išniekinti partizanų ka-
pai. Devyni kuklūs mediniai
kryžiai buvo ištrauktai ir sukišt-
ti į žemę kitu galu. Matyt, taip
kažkas paminėjo "pergalės"
šventę.

Tai ne pirmas antipatrioti-
nių jégų išpuolis Kazlų Rūdoje.

1990m. rugpjūčio 25d. čia iš-
niekintas (apipiltas dažais) prieš
atidengiant tik ką "Tauro" apy-
gardos partizanų atminimui
pastatytas paminklas Lietuvos
partizanų gatvėje. 1991m. gegu-
žės 5d. (taip pat prieš "pergalės"
šventę) tas paminklas buvo nu-
verstas. Atstatytas netrukus vėl
buvo nuverstas. 1992m. kovo
mėn. buvo nulenktas to pa-
minklo kryžius.

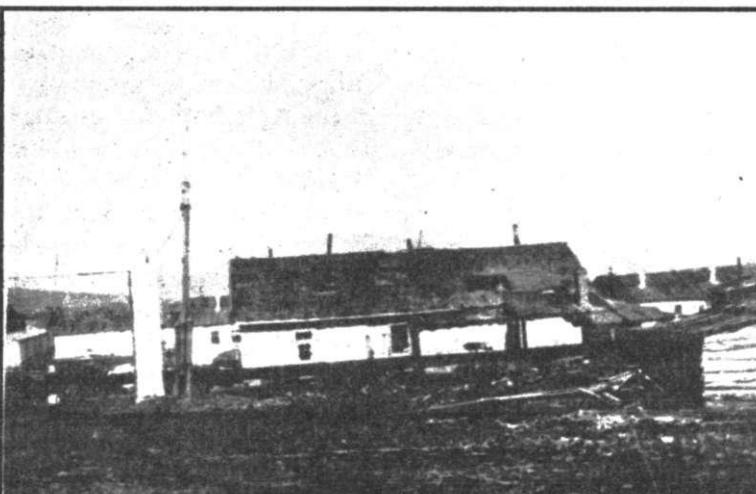
1993-1994m. buvo plėšiamos
vyskupo V.Borisevičiaus vardu
pavadintos gatvės lentelės. Val-
džia, palaikydama chuliganus,
panaikino V.Borisevičiaus gat-
vės pavadinimą, tuo įžeisdama
apie 1,2 tūkstančio pasirašiusių
katalikų. Man (LPKTS Kazlų Rū-
dos skyriaus pirmininkui) net 6
kartus išdaužė langus. Esu ga-
vęs anoniminį grasinimą raštu,
kad būsiu sudegintas.

Daug kartų kreipiausiu į po-
liciją, bet mano balsas- tai ty-
ruose šaukiančiojo balsas.

Algimantas LELEŠIUS
Kazlų Rūda

Paleisti iš lagerių politiniai kalinių išvyksta į tremtį. Pirmas iš kairės sedi kun. Valentinas Šikšnias, Ona Vaitkutė (kiti nežinomi). Dudinka. 1955 07 16

Lagerio Medvezka vartai. Čia kalėjo kun. Valentinas Šikšnias. 1956m.

Apsilankymas Švedriškėje
1946m. vasarą kun. V.Šik-
nias buvo lemtingas. Buvo
sekmadienis, bažnyčia sau-
sakimša. Atvyko ir stribų.
Kun. V.Šikšnias pasakė labai
jaudinantį pamokslą apie
tai, kad Bažnyčią griauna-
čiųjų laukia sunkus likimas.

linksmas, mokėjo bendrauti
su vaikais ir vyresnio amžiaus
žmonėmis.

Ona Vaitkutė, buvusi Ko-
mijos lagerių politinė kalinė,
Sibiro tremtinė, gyvenanti
Tauragės raj.:

*... Su kunigu V.Šikšniumi
kalėjau Šiaurės lageriuose.*

Kun. Valentinas Šikšnias. Krasnojarskas, 1955m.

čio sūnaus karštai meldesi
ir pasižadėjo, jei Valentinas
pasveiks, paaukoti jį Dievui
ir Bažnyčiai. Valentinas per-
stebuklą išgijo. Karštai my-
lédamas motiną, šventai
vykdė jos įžadus, tapo kuni-
gu. Kelias į kunigų seminariją
nebuvo lengvas, prieš tai
reikėjo baigtį gimnaziją.

Ona Laurinienė, buvusi
Angarsko spec.režimo lagerių
politinė kalinė ir Sibiro
tremtinė, gyvenanti Ignali-
nos rajone, rašo:

*Kunigą Valentiną Šikš-
nį pažinojau nuo 1936 metų,
kai jis dar mokėsi Telšių
kunigų seminarijoje. Per va-
sarus atostogas jis atvažuo-*

Nesibaigiantis genocidas iš Rytų

Slaviškasis genocidas prasidėjo ne nuo 1940 metų, o gerokai anksčiau: prieš tris šimtus metų, kai 1658-1661 metų laikotarpiu rusai buvo okupavę Vilnių ir didelę Lietuvos valstybės dalį. Slavas barbaras jau tada parodė tikrąjį savo veidą. Nukentėjo dešimtys tūkstančių lietuvių. Ypač nuniokotas Vilnius: sudegintas ir sugriautas. Vilniaus bažnyčią žemiuose gyventojų kaulų krūvos stūko iki šių dienų.

1831 metų sukilime pralieta upeliai krauso, o 1863 metų sukilimas pareikalavo dešimčių tūkstančių aukų. Vieni sukilėliai krito mūšiuose, kiti buvo vėliau pakarti, dar kiti grandinėmis surakinti ir pėsiomis išvaryti į Sibirą.

Paklus tautinio atgimimo bangai, taip pačiais keliais į Sibirą išvaryti mūsų knygnešiai, aktyviausieji kultūrininkai. Dar vėliau- Kražių skerdynės, 1905 metų revoliucija, sukelusi didelę lietuvių areštų bangą. 1919 metais, atskubiant Lietuvos Valstybei, rūsas bolševikas vėl su ginklu brovėsi į mūsų Tėvynę ir atmuštas, Lietuvai paaukojus dielės aukas.

Visos šios praeities saskaitos yra gana "kuklios" palyginti su 1940-ųjų kalnimais, trėnimaus, žudymais ir lietuvių tautos turto naikinimu.

Vos spėjus bolševikams okupuoti Lietuvą, per kelias savaites, areštuota apie 12000 žmonių, kai kurie jau pirmomis dienomis, nužudyti kalėjime. Vien per pirmuosius okupacijos metus nužudyta, ištremta į Sibirą, "broliskasias" respublikas apie 40000 lietuvių.

Per antrąjį okupaciją mūsų tautiečių sunaikinta ir ištremta daugiau kaip pusė milijono.

Kai komunistai pajuto, kad sovietinė imperija gali subyrėti, griebesi kurti įvairiai pavadinimais priedangos kooperatyvus, uždaras akcines bendroves. Buvusieji "didžiapartiečiai" po senovei dairosi į Rytus, sudarinėja su jais įvairius slaptus sandėrius, venia viešumos, ypač bijo prisiplėsto turto deklaravimo.

Nors jau penkeri metai mūsų šalis Nepriklausoma, ir toliau virš mūsų skraido okupantų sraigtasparniai, koviniai lektuvai. Traukiniai per Lietuvą gabenant koviniai sviediniai, bombos, raketos ir gyvoji ginkluota jėga, kuri naujodama naikinti nepriklausomybės trokštančias respublikas (pav., Čečenija).

"Daugumiečiai" Seime niekaip nenusprendžia, ar Lietuvai reikia krašto apsaugos ir kokios jos funkcijos (pasak V.Petkevičiaus, tai visai nereikalinga). Pas mus daug policijos, o nusikaltimai niekaip nesumažėjo. Nacionalinis Lietuvos saugumas irgi sukurtas nežinia kam ir ką jis turi dirbti...

Visą laiką dejuojama, kad nesurenkami mokesčiai, trūksta pinigų, o kodėl?..

O kas darosi Energetikos ministerijoje? Kam reikalinga Lietuvai atominė elektrinė, jeigu ji tarnauja Rusijos interesams?

Taip ir nesibaigia genocidas iš Rytų...
Antanas ŠIMENAS

Kam pasiskusti?

"Tremtinyje" Nr.16, aiškinant LR Vyriausybės 1992m. sausio 11d. nutarimo Nr.19 papildymą, sakoma, "kad valstybės parama turi teisę naudotis politinių kalinių, tremtinių, asmenų, pasitraukusių iš Lietuvos nuo represijų, vaikai, nepriklausomai nuo jų gimimo datos, gimimo ir gyvenamosios vietas už Lietuvos teritorijos ribų, jeigu jie pateikia kompetentingų valstybinių institucijų išduotą tėvų vardu archyvinę pažymą apie reabilitaciją arba įtraukimą į trėmimo sąrašus ir giminystės ryši liudijančius dokumentus- gimimo liudi jiną bei dokumentus apie pavardės pakeitimą."

Kam pasiskusti, kad mano sesers dukrai Vilniaus tremtinių bendrija pasakė,

jog ji neturi teisės niekuo naudotis (pav., ji nori dantis protezuoti). Sapiegos ligozinėje ir poliklinikoje teisėmis į lengvatas naudojasi ne tik stribai, kolaborantai ir į juos panašūs, bet ir jų šeimų nariai. O mano sesuo- buvusi tremtinė ir jos vyras tremtinyse; jų sūnui, gimusiam Irkutsko, atsakyta, kad neturi jokios teisės naudotis lengvatomis. Tai kaip yra iš tikrujų? Mus varinėjo, stumdė, antrarušiai žmonėmis laikė visą gyvenimą. Mūsų mažai jau liko. Atrodo, dabar šioks tokis dėmesys patiemis politiniams kaliniams ir tremtiniams rodomas, bet tik ne jų vaikams ar vaikaičiams.

Labai nemalonu, kad mus perkélé iš Sapiegos poliklinikos- ligoninės, o ne st-

ribus. Jiems paliko puikias sąlygas: jokių eilių, o mes, ašku, "Raudonojo kryžiaus" poliklinikoje vargsime didžiausiose eilese.

Vienas po kito išeinate Anapilin, o mūsų vaikams nebuvu ir nėra jokio dėmesio ir lengvatų. Stribų- ne tik vaikams, bet ir proprovaikaičiams suplanuotas didžiausias valstybės dėmesys.

V.GRUODYTĖ

Vilnius

Redakcijos priešas. Dėl Vyriausybės nutarimo vykdymo atsakinga pati Vyriausybė, o ne kokia nors vi suomeninė ar partinė organizacija. O dėl gydymosi- derėtų pirmiausiai eiti į gydymo įstaigas, o jeigu ten nepriimtu, kreiptis į įstatymų leidėjus.

Žurnalas "Laisvės kovų archyvas"

LPKTS iki šiol yra išleidusi 13 "Laisvės kovų archyvo " numeriu"

Nr.1 (1991m.) "Tauro" apygardos partizanų štabo dokumentai **Nr.2** (1991m.) "Tauro" apygardos partizanų štabo dokumentai ir komentaras. Protokolai. **Atsiminimai:** Paskutinis Dzūkijos partizanų vadasis. **Antinacinė rezistencija:** Generolo Emilio Justo parodymai. Iš sovietinių archyvų: Agentas Varnas Kostas Kubiliškas. Adolfo Ramanauskas-Vanago sekimo ir arešto detalės. Suėmimo ataskaita. Gydytojų komisijos aktas po tardymu. Iš Nikolaus Dušanskio atsiminimų sąsiuvinio. Specpriešinės KGB praktikoje. Literatūrinis puslapis: M.Bandonio laiškai iš fronto.

Nr.3 ir **Nr.4** (1992m.) "Tauro" apygardos partizanų štabo dokumentai (tešinys). **Atsiminimai:** *kun. Juozas Zdebskis.* Tarp dviejų įstatymų... Teisė gyventi, kai draudžiana gimi. *J.Popieraitė-Savičienė* Giesmė motinai. **Nr.5** (1992m.) Dzūkų rinktinės archyvas. **Atsiminimai:** *Suraučius-Tauras.* Žaliojo rikiuotėj. Kap. Domininkas-Jėčys. Iš sovietinių archyvų. **Nr.6** (1993m.) Numeris skirtinas Dzūkijos partizanams) Partizano Dzūko dienoraštis. Padėties Dainavos apygardoje analizė. **Atsiminimai:** *A.Rupšienė* Štuthofo įkaitai. Iš sovietinių archyvų: *V.Kašauskienė* LL kovos okupantu dokumentuose. **Nr.7** (1993m.) (Numeris skirtinas Žemaičių apygardai) Kardo rinktinės apžv. dokumentų rinkinys. *S.Karalius, K.Budginas.* Rezistencija Žemaitijoje ir Klaipėdos krašte. *D.Kuodytė* Lietuvos rezistencijos centralizacijos klausimai. **Atsiminimai:** *J.Malūkaitė-Petkevičienė* Kardo rinktinės partizanai. *R.Vaščekas.* Žvilgsnis į genocidą iš visuotinės perspektyvos. *A.Kliunka* Vytauto Svilionėtekus. **Antinacinė rezistencija:** Kęstučio karinė organizacija. Laikinas statutas. MVD-MGB tardymo metodai. Lietuvių Tautinė Taryba ir jos veikėjai: Jonas Noreika, Stasys Gorodeckis, Ona Lukauskaitė-Poškienė, Petras Juodelis, Zigmantas Šerkšnys, Alfonsas Janulevičius, Viktoras Ašmenkas, Petras Masiulis, Tadas Masiulis, Julija Lozoraitytė-Vaiciekuskiene, Kazys Boruta. *Steponas Augustas.* Upelio dienoraštis. **Nr.8** (1993m.) Lietuvių Žalioji rinktinė (dokumentai).

LLKS Žaliosios rinktinės istorija. 1944-1951m. Vytauto Didžiojo rinktinė (Šiaulių apskr.). *V.Vyšniūnas-Aušrelė* Atsakinga užduotis. Raudonoji šmékla- Grinkiškio stribų vadasis Rapolas. 16 lietuvių, pasmerktų létai mirčiai Štuthofe. KGB

veiklos metodai pokario metais. 1945-ųjų metų pavasaris. **Nr.9** (1993m.) Dzūkų grupės štabo veiklos dienoraštis. Karo inžinieriaus plk. ltn. Juozo Vitkaus-Kazimieraičio biografija. **Atsiminimai:** Juozo Petraškos, Antano Suraučiaus-Tauro, Stasio Katauskio, Vytauto Baranausko. **Antinacinė rezistencija:** Generolo Emilio Justo parodymai. Iš sovietinių archyvų: Agentas Varnas Kostas Kubiliškas. Adolfo Ramanauskas-Vanago sekimo ir arešto detalės. Suėmimo ataskaita. Gydytojų komisijos aktas po tardymu. Iš Nikolaus Dušanskio atsiminimų sąsiuvinio. Specpriešinės KGB praktikoje. Literatūrinis puslapis: M.Bandonio laiškai iš fronto.

Nr.10 (1994m.) "Vyties" apygardos istorinė apžvalga (Aukštaitijos partizanai). Vadas-kapitonas Jonas Krištoponis; pavaduotojas-leitenantas Danielius Vaitelis. "Vyties" apygardos Briedžio rinktinės štabo dokumentai. **Atsiminimai:** Antanas Paulavičius apie partizaną Broniuį Juospaitį. Bronislovas Kemeklis (vienas iš 5 brolių). A.Siukščius apie partizaną Antaną Kraujelį. **Antinacinė rezistencija:** Generolo Emilio Justo parodymu tešinys. Iš sovietinių archyvų: genocido vykdytojai. Literatūrinis puslapis: partizano Boleslovo Egliškio-Sauliaus dienoraštis. **Nr.11** (1994m.) Bendras demokratinis pasipriešinimo sąjūdis 1946m. pabaigoje ir 1948m. pradžioje (ryšių su užsieniu užmezgimai). **Nr.12** (1994m.) Nijolė Gaškaitė Peslys (J.Markulis-KGB agentas Ažuolas, Noreika, o "pogrindys" Erelis ir daktaras Narutavičius). Laisvės kovų pradžia antrosios rusų okupacijos metu (pradžia 10-ame numeryje). Lietuvos jaunimo Vyčių sajunga ir dokumentai. **Atsiminimai:** Vincentas Šeliokas. Ar galėjau likti abejingas. **Kęstučis Lakickas.** Spaudos platinimas. Iš sovietinių archyvų: *J.Starkauskas.* Buvusio LTSR VSK archyvo 18-ojo fondo dokumentų rinkinys. Skirmanto žūtis N.Gaškaitė. Žmonės be Dievo. NKVD agentai smogikai. *D.Stancikas, I.Bogomolovaitė* Vyskupo Vincento Borisevičiaus tardymas ir žūtis. *A.Kašeta.* Dvasininkojos auka pokario metais. **Antinacinė rezistencija:** Kai kurie slapto ir viešo pasipriešinimo bruožai 1940-1942m. dokumentuose. Pokalbis su pulk. K.Skirpa ("Lietuvių dienos"). *B.Ulevičius*. "Tauro" apygardos spauda. **Nr.13** (1995m.) Kęstučio apygardos kūrimasis (tešinys). *Kun. Robertas Grigas.* Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika. Jaunimo organizacija "Laisvė Lietuvai". *J.Bogušauskas.* Partizanų antispaudai. **Atsiminimai:** *Jonas Žičkus-Širšė.* Istorija, žmonės, likimai. *Nina Naušėdaitė-Rasa.* Ne vien duona gyvi. **Antinacinė rezistencija:** slapto ir viešo pasipriešinimo bruožai (tešinys). Nepalažtas (K.Palčiausko prisiminimai iš vokiečių okupacijos metų). Iš sovietinių archyvų: *J.Starkauskas, N.Gaškaitė.* Vyr. leitenanto Sokolovo sukurti metodai kovai su nacionalistiniu pogrindžiu Lietuvos TSR teritorijoje. Literatūrinis puslapis: Žemaitijos partizano Juozo Girdenio-Žagaro, Zuikio dienoraštis (pradžia). **Nr.14** (1995m.) Kęstučio apygardos kūrimasis (tešinys). *Kun. Robertas Grigas.* Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika. Jaunimo organizacija "Laisvė Lietuvai". *J.Bogušauskas.* Partizanų antispaudai. **Atsiminimai:** *Jonas Žičkus-Širšė.* Ir vėl prisiminimų nuotrupos. *Jonas Gaidauskas-Breivė, Guldėnas.* Batakių valsčiaus organizacijos skyriaus vado prisiminimai. *Algirdas Mocius.* Kelias į Tėvynę. *Joana Dijokaitė-Keržienė.* Dvasios palaužti nepajęgs... Iš sovietinių archyvų: *Nijolė Gaškaitė.* Partizanų vadas Jonas Žemaitis. *N.Gaškaitė.* Lietuvos okupacija: suėmimai ir tardymai. Pabaltijo karinio tribunolo nuosprendžiu sušaudytųjų sąrašai (1950-1953m. 250 žmonių). *Juozas Starkauskas.* Agentas Kirvis-Balandis. **Antinacinė rezistencija:** Algirdo Vokietaičio autobiografiniai. Literatūrinis puslapis: Žemaitijos partizano Juozo Girdenio-Žagaro dienoraštis

1995m. gegužė

TREMINTINYS

Nr. 20 (161)

8

IVYKIAI IVYKIAI

"Alkos" rinktinės Ylakių partizanų laidotuvės**(Partizaninio judėjimo penkiasdešimtmeciu)**

Karo pabaiga nudžigino kariujančias šalis, nacių nugalėtojas ir gyvus išlikusius karius.

Lietuvai karo pabaiga atneše didelių nelaimių. Jauni vyrų, nenorėję tarnauti okupantui, pasitraukė į miškus, sudarinię partizanų būrius, nes tikėjo, kad "išvaduotojas" vis tik išsidangins namo, ir Lietuva vėl bus nepriklausoma.

1946m. gegužėje įėjome 5 ar 6 partizanai į sutartą vietą parinešti maisto. Pataikėme į pasalą. Žuvo mano brolis Edvardas. Gyvi likę atsišaudydami traukėmės. Stribai tą naktį nušovė tris žmones: Kubiliene, Rapolį ir šeimininkų sūnų Narviluką, kurį nušautą sudegino klėtyje. Po to, siautėdami Klauzeikių kaimę, nušovė ūkininką Gediminą ir Letuką. Tai sužinojome, rinkdamis medžią pagal Nepraklausomybės atkūrimo. Raudonieji skelbė, kad tai bu-

vo miškinį darbas. Tiesa išaiškėjo prasidėjus Atgimimui. Prieš keletą metų ieškojome žuvusių partizanų ir nužudyti lakiškių palaikų, tačiau nesėkmingai. Sulinys, iškasus 13 rentinių ir nepasiekus dugo, buvo užverstas.

Šiemetinė paieška buvo sekminga. Suradome 8 žmonių palaikus ir vienam tvarė kapinyną. Žinia, kad nužudyti žmonės buvo metami į tvarę esančią duobę ir užberiamai kalkėmis, pasitvirtino. Tvarė buvo laikomi gyvuliai.

Rastus palaikus laidosime gegužės 28d. Ylakių kapinėse. Kam brangus šis Žemaitijos kampelis, prašome atvykti.

Žemaitijos apygardos "Alkos" rinktinės Ylakių kuopos partizanas, politinis kalinis M. Defonsas BIČKUS-Lėktuvės

UKMERGĖ. 1995m. gegužės 13d. vyko PKTS Ukmergės sk. tremtinų ir politinių kalinių konferencija. Dainavo tremtinų choras (vad. J. Juodienė), kuris, beje, atsidūrė "pogrindyje" - kažkieno ranka išbraukė jį iš Kultūros rūmų meno kolektyvų sąrašo (iki 1994 01 01 jam vadovavo A. Jusys). Koncerto pabaigoje grojo tremtinų kaimo kapela (vadovas R. Pilka).

Konferencijoje kalbėjo Seimo deputatė (tremtinė ir politinių kalinių frakcijos atstovė) V. Briedienė. "Šiuo metu Sajungą skaldome savo rankomis. Tai tik trukdo darbą. Šis skaldymas - politinė kova, naudinga Nepraklausomybės priešams. Visos dešiniosios partijos turėtų suprasti, kad svarbiausias šios veiklos tikslas - Lietuvos valstybingumo ir ekonominės galios stiprinimas", - sakė ji.

PKTS Ukmergės skyriaus pirmininkas A. Zailskas ataskaitiniam pranešime apžvelgė politinę Lietuvos padėtį, nuveiktus darbus. Padėjojo Ukmergės įmonėms (ypač "Vienybės") ir firmoms už paramą jamžinant Sibiro kankinių atminimą.

BALFO pirmininkas p.v. Audėnas iš Niujorko papasakojo apie šios organizacijos veiklą. Ji įkurtą prieš 50 metų, remia Lietuvos politinius kalinius ir tremtinius.

Po konferencijos visi smagiai vakarojo, grojo kaimo kapela.

"Po kojomis Tévynės žemė, virš galvos - žydras dangus, skamba gimtoji kalba. Kad ir sunku, nusiminti nereikia", - liko atminty vienos tremtinės žodžiai.

ZBUDAI

Kauno Geltonoji

1947m. pavasarį iš Vilniaus Luikiškių kalėjimo išsiveržė į Kauno kalėjimą, kurį vadinome Geltonaja. I vieną kamerą sugrudo apie 70 žmonių. Daug parvezėtų iš Siaurės, suluošintų. Naktį ne visi suguldavome, tek davome pašnausti sėdomis. Mane išrinko kameros seniūnu.

Vieną dieną į kamerą išveržė girtas režimo viršininkas ir rado gulinčius 3 ligotus senukus. Kilo triukšmas. Gavau 7 paraskerio.

Kitoje koridorius pusėje buvo kamera, kurioje "prasižengusius" kankindavo "rubaska". Tai specialus brezentinis kombinezonas. Ap vilkė suriša rankoves su kelnėmis ir strypu suka. Gydytojas tikrina

pulsą. Jam įsakius nustoja sukti ir aplieja šaltu vandeniu. Egzekucijos vykdavo ištisas naktis. Kartą prižiūrėtojas pasakojo, kad vienas kriminalinis sąmonės taip ir neatgavo.

Kauno kalėjime buvo persiuntimo punktas. Po 2 savaičių mane nuvedė į surinkimo kamero, kurioje buvo daug jaunu vyrų. Čia sutikau parvežtą iš Siaurės draugą Juozą Šimonaitį iš Veisiejų valsč. Gudelių k. Susėdė ant apatinį gultą kalbėjėmės, kai įleido dar vieną kalinį su lazdomis. Ant viršutinių gultų buvo susirinkę kriminaliniai. Pamate jo krepšį, šie nušoko nuo gultų ir apstojo žmogų. Vargšas invalidas atidavė savo maišą.

MARIJA ASTRAVAITĖ

Anyksčių raj. Gegužės 21d. Debeikiuose iškilmingai atidengtas ir pašventintas memorialinis paminklas žuvusiems partizanams - grartinė lietuvaite su laurų vainiku rankose ir atminimo lenta su žuvusių pavardėmis. Debeikių bažnyčioje už partizanų vėles buvo aukoja mos sv. Mišios. Dalyvavo tremtinų chorai, šauliai iš Kupiškio ir Anykščių, savanoriai iš Anykščių, anykštėnai ir svečiai iš kitų Lietuvos miestų.

Marija ASTRAVAITĖ

Abu su Šimoniučiu pašokome nuo gultų ir aš sušukau: "Tai ką, vyrai, gražiuoju atiduodam?" Kriminaliniai metė siuntinių ir nepatenkinti sulindo į savo kampą, o vėliau prižiūrėtojams ir viršininkui apskundė mane kaip agitatorą. Minėtas kalinys pasirodė esąs partizanas Vytautas Kušinskas. Pasikvietės mus, jis padėkojo ir skaniai pavažino.

Juozas Šimonaitis mirė Marijam-polių kalėjime.

Balys VIRBALIS

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

1995m. gegužės 26d. Nr. 20(161). SL289.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
3000 Kaunas, tel. 209530

Maketavo Kazimieras Žemaitis. Spaustino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spanda, 2 sp. lankai. Tiražas 5000. Užs. Nr.4407

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime

ILSEKITES RAMYBEJE

Paulina Kubiliutė-Čeponiene

1919-1995

Velionė gimė Biržų apskr., Daujėnų valsč. 8 vaikų šeimoje. 1948 05 22 su tėvais bolševikų ištreinta į Buriatiją. Tik 1968m. leista prisiregistravoti Lietuvoje.

Aktyviai prisidėjo Vabalninkė perlaidojant 95 partizanus, tarp kurių buvo ir broliškas Jonas. Negailėjo lešą ir jęgų jų atminimo jamžinimui, kapų priežiūrai. Ir paskutinę savo gyvenimo dieną - gegužės 13-ąją negaluodama išvyko papuošti partizanų kapus ir... sustojo plakusi širdis...

Nuoširdžiai už jaučiamie vyra Petrą ir artimuosius.

Panevėžio PKTS taryba

Viktorija Strodomskienė

1903-1995

Velionė mirė gegužės 6d., nesulaukusi Motinos dienos...

Ji gimė Kiaunorių parapijoje Padurpio k. Po karo iš karto areštuojamas ir nuteismamas Jos vyras. Likusi su vaikais, terorizuojama ir 1951m. išvežama su vaikais į Sibirą.

Grižo 1964m. Užaugino 4 dukras ir sūnų. Palaidota Kiaunorių kapinėse. Ilsekis ramybėje.

Artimieji

Juzefa Eitutienė

1900-1995

Gegužės 1d. mirė buvusi tremtinė, dviejų politinių kalinių ir žuvusio partizano motina, Juzefa Eitutienė. Po dukros Sofijos, suėmimo bėgdamas iš stribų ir kareivių apsupties, sužeistas sūnus Kazimieras buvo suimtas ir uždarytas į Tauragės "Šubartinę", o sūnus Jonas netrukus išėjo į partizanus. Velionė su vyru ir likusiais 5 vaikais 1950m. buvo ištrenta į Irkutsko sritį garsiosios Bratsko elektrownės statyti. 1957m. grįžusi į Lietuvą šeima savo sodybos nerado. Ji buvo sulyginta su žeme. Už sunkiai sustaupytus rublius netoli nusipirkė seną sodybą, iš kurios iškeldino melioraciją. Teko iškurti iždonių gyvenvietę. 1956m. iš lagerių grįžo dukra Sofija ir sūnus Kazimieras, tada ir sužinojo, kad jau žuves jaunėlis partizanas Jonas. Ji 1952m. gegužės 15d. išniekino ant Šilalės grindinio, vėliau stribai užkase pušynėlyje. Tik prasidėjus Atgimimui šeima sužinojo, kurioje duobėje užkasti tą dieną keturi ant grindinio gulėjė partizanai. Dabar ši vieta gražiai sutvarkyta, pastatyta paminklas.

Prie išeidama Anapilin, velionė jau buvo apraudojusi dar du savo vaikus ir vyra.

Liudijotė Artimieji

Stanislovas Plynius

1913-1995

Gegužės 14-ąją palaidojome Stanislovą Plynių, buvusį Archangelsko 10 lagerio kalinių.

Velionis gimė Laukuvo valsč. Kikonų k., dirbo tėvų žemę.

1945m. sudegė S.Plynius' ukis ir dėl to jis buvo atleistas nuo pyliau ir piniginiu buožėms uždedamo mokesčio, tačiau 1946m. iš jo pareikalavo atpilti pyliavas ir sumokėti mokesčius už visus metus.

S.Plynius buvo nuteistas 2m. kalėjimo, 5m. lagerio, 5m. tremties ir 5m. be teisių, jo turta konfiskavo, o žmoną su 3 vaikais išvarė.

Dievo valia S.Plynius grįžo į Lietuvą anksčiau.

Darbštūjų ūkininką S.Plynių palaidojome Laukuvo kapinėse.

LPKT S. Šilalės skyriaus taryba

Skelbimai

Birželio 13d. 17 val. Kaune (prie 6 forte), Kryžių kalnelyje bus aukojamos šv. Mišios a.a. Stasio Lozoraičio mirties metinių proga.

Kviečiame dalyvauti.

Marija GARŠVIENĖ

Videooperatorius profesionalas atlieka įvairius video filmavimo, filmuotos medžiagos montavimo darbus.

Užsakymai priimami: Kaunas tel. 557386 n. 207426 d.

koresp.: Edmundas Simanaitis

lit. red.: Danutė Bartulienė, Faustė Pilipaitienė

korekt.: Audronė Kaminskienė

tech.red.: Vesta Milerienė

Kaina 70ct